

**ПРОЦЕСУАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ ДЕТЕКТИВІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ З ПОДАТКОВИМИ ОРГАНАМИ****PROCEDURAL COOPERATION BETWEEN DETECTIVES OF THE NATIONAL
ANTI-CORRUPTION BUREAU OF UKRAINE AND TAX AUTHORITIES**

Жукова В.І., аспірант кафедри кримінального процесу
Національна академія внутрішніх справ

Стаття присвячена дослідженню питання процесуального порядку взаємодії детективів Національного антикорупційного бюро України з податковими органами. Проаналізовано визначення взаємодії з точки зору семантики, філософії, криміналістики та кримінального процесу. Зауважено про важливість швидкого отримання інформації від податкових органів під час досудового розслідування економічних злочинів з огляду на унікальність такої інформації та обмежені строки розслідування. Виокремлено підслідді детективам Національного бюро економічні злочини, під час розслідування яких найчастіше відбувається взаємодія із контролюючими органами. Здійснено класифікацію форм взаємодії детективів із контролюючими органами в розрізі їх нормативно-правової регламентації. Проаналізовано підстави та особливості взаємодії під час досудового розслідування з урахуванням права автоматизованого доступу детективів до інформаційних систем, держателем яких є Державна податкова служба України. Запропоновано шляхи процесуального оформлення отримання детективами відомостей з інформаційних систем контролюючого органу. Зроблено висновок про те, що відомості досудового розслідування, які свідчать про порушення платником податкового законодавства і надаються податковому органу, для отримувача є податковою інформацією з обмеженим доступом. Акцентовано на особливостях надання органом досудового розслідування податковим органам відомостей з матеріалів кримінального провадження з урахуванням вимог ст. 222 КПК України. Сформульовано висновки про існування законодавчих прогалин, пов'язаних із регламентацією отримання детективом інформації з інформаційних баз державних органів шляхом прямого автоматизованого доступу, а також залученням у кримінальному провадженні спеціаліста, констатовано неврегульованість питання призначення під час досудового розслідування податкових перевірок, крім того, запропоновано шляхи вирішення зазначених проблем.

Ключові слова: взаємодія, детектив, Національне антикорупційне бюро України, податковий орган, Державна податкова служба України, інформаційно-телекомунікаційна система.

The article is devoted to the research of the procedural procedure of cooperation between detectives of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine and tax authorities. The definition of cooperation in terms of semantics, philosophy, forensic and criminal procedure is analyzed. The importance of fast information acquisition from tax authorities during the pre-trial investigation of economic crimes is noted, given the uniqueness of such information and limited time for investigation. The economic crimes under investigation by detectives of the National Bureau have been singled out, during the investigation of which cooperation with controlling bodies is most often carried out. According to legal regulation, the classification of cooperation forms between detectives and controlling bodies is carried out. Considering the detectives' right to have automated access to information systems, the holder of which is the State Tax Service of Ukraine, the cooperation grounds and features of interaction during the pre-trial investigation are analyzed. The ways of procedural document execution of receiving information from information systems of supervising authority by detectives are offered. Conclusion about information from the pre-trial investigation, which testify about the failure of the tax legislation by the payer, which is a limited access tax information for tax authority, is made. Emphasis is placed on the peculiarities of the pre-trial investigation authority's provision of information from the materials of criminal proceedings to tax authorities, taking into account the requirements of Art. 222 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. Conclusions on the existence of legislative gaps related to the regulation of detective information from information databases of government agencies through direct automated access are formulated, as well as the involvement of a specialist in criminal proceedings stated unresolved issue of appointment during the pre-trial investigation of tax audits and suggested solutions of mentioned problems.

Key words: cooperation, detective, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, tax authority, State Tax Service of Ukraine, information and telecommunication system.

Постановка проблеми. У зв'язку з прийняттям Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» та наділенням його працівників рядом нових повноважень, а також частою необхідністю у тісній взаємодії детективів із податковими органами під час досудового розслідування економічних злочинів, виникла необхідність в аналізі особливостей такої взаємодії, її форм та законодавчого врегулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні проблемні питання діяльності Національного антикорупційного бюро України (далі – Національне бюро) вивчали: С.С. Аскеров, О.В. Баганець, Р.В. Войтюк, Є.В. Довжич, В.І. Чечерський, Л.І. Удалова та інші вчені. Тоді ж В.Л. Жидков досліджував питання залучення працівників контролюючих органів як спеціалістів, В.В. Неганов вивчав питання використання висновків ревізій та податкових перевірок у кримінальних провадженнях, В.П. Матвієнко аналізував форми та принципи взаємодії оперативних підрозділів з органами фінансового контролю. Водночас, питання взаємодії детективів із контролюючими органами комплексно не розглядалося, чим зумовлена актуальність роботи.

Постановка завдання. Мета статті – з'ясування особливостей взаємодії детективів Національного антикорупційного бюро України з податковими органами під час

досудового розслідування, виявлення проблемних питань та визначення можливих напрямів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У середовищі науковців та практичних працівників обґрунтовано вважається, що розслідування економічних злочинів потребує ретельно продуманого плану та тривалого збору доказової бази, оскільки економічна злочинність є складним та латентним видом злочинності, однією із особливостей якої є вчинення протиправних діянь, часто з використанням особами свого службового становища, під виглядом різного роду господарсько-та цивільно-правових угод, що ззовні має вигляд цілком законних господарсько-фінансових операцій [1; 2, с. 121; 3, с. 325]. Вказане зумовлює як необхідність швидкого отримання інформації для подальшого планування та проведення розслідування, так і використання спеціальних економічних знань у певній сфері, дотичній до вчиненого правопорушення.

Важливість швидкого отримання відомостей від податкових органів зумовлюється їх унікальністю та обмеженими строками досудового розслідування. Так, наприклад, податкові органи володіють інформацією про усі відкриті рахунки суб'єкта господарювання в банківській установі України, встановлення яких та подальше отримання відомостей про рух коштів і його аналіз по ланцюгу

завичай є невід'ємними етапами розслідування економічного злочину.

Згідно з пп. 41.1.1. п. 41.1. ст. 41 Податкового кодексу України (далі – ПК України) податкові органи є контролюючими органами щодо дотримання законодавства з питань оподаткування (крім випадків, коли такі повноваження належать митним органам), законодавства з питань сплати єдиного внеску, а також щодо дотримання іншого законодавства, контроль за виконанням якого покладено на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, чи його територіальні органи (далі – податкове законодавство) [4].

Серед підслідних відповідно до ч. 5 ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України [5] (далі – КПК України) детективам Національного бюро економічних злочинів, під час розслідування яких найчастіше відбувається взаємодія із податковими органами, можна виділити зокрема злочини за ст. ст. 191, 206-2, 209, 354, 364, 368-5, 410 Кримінального кодексу України (далі – КК України), злочини у бюджетній сфері за ст. ст. 210 та 211 КК України, а також злочини у сфері оподаткування за ст. 212 КК України, що інколи є додатковими до основних підслідних злочинів [6].

Говорячи про взаємодію, слід почати з того, що в українській мові цей термін трактують як взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджену дію між ким-, чим-небудь, а дієслово «взаємодіяти» – як, перебуваючи у зв'язку, взаємно проявляти дію або погоджено взаємно діяти, бути у взаємодії [7, с. 346; 8, с. 125].

Філософська категорія взаємодії трактується як така, що відображає особливий тип відношення між об'єктами, за якого кожний з об'єктів діє (впливає) на інші об'єкти, приводячи до їх зміни, і водночас зазнає дії (впливу) з боку кожного з цих об'єктів, що, в свою чергу, зумовлює зміну його стану. Дія кожного об'єкта на інший об'єкт зумовлена як власною активністю об'єкта, виявом його динаміки, так і реакцією об'єкта на дію інших об'єктів («відгук» або «обернена дія») [9, с. 77–78].

В криміналістиці взаємодія тлумачиться як процес безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, що породжує їх взаємозумовленість і зв'язок [10, с. 42].

У наукових колах взаємодія правоохоронних органів із іншими суб'єктами під час розслідування визначається як така, що заснована на законах та нормативних актах узгоджена діяльність уповноважених осіб, спрямована на досягнення загальної мети з найменшими витратами сил, засобів і часу, що являє собою вищий ступінь консолідації сил і засобів правоохоронних та інших органів, наділених законом відповідними повноваженнями [1, с. 157–158; 11, с. 662; 12, с. 112].

В.П. Матвієнко, досліджуючи питання взаємодії слідчого з іншими правоохоронними, фінансовими, контролюючими органами та міжнародними організаціями під час фіксації корупційних злочинів у бюджетній сфері, обґрунтовано проводить паралель із ключовими принципами військової науки, згідно з якою взаємодію розглядають як певний процес, що організовується за певним завданнями, у відповідному місці й у певний час з метою найбільш ефективного використання наявних сил і засобів для досягнення необхідного результату під час виконання службового (бойового) завдання [13, с. 208].

Законодавець хоч і не розкриває зміст терміну «взаємодія» у кримінальному процесі, проте використовує його в контексті створення і діяльності спільних слідчих груп (ст. 571 КПК України), зазначаючи, що члени спільної слідчої групи безпосередньо взаємодіють між собою, узгоджують основні напрями досудового розслідування, проведення процесуальних дій, обмінюються отриманою інформацією, а координацію їх діяльності здійснює ініціатор створення спільної слідчої групи або один з її членів [5].

Залежно від нормативно-правової регламентації доцільно класифікувати взаємодію детективів із податковими органами за такими формами:

- обмін інформацією у паперовому та електронному вигляді, а також шляхом безпосереднього доступу детективів до інформаційно-телекомунікаційних систем Державної податкової служби України (далі – ДПС України);
- ознайомлення детективів із документами та іншими матеріальними носіями інформації, що знаходяться у володінні ДПС України та її територіальних органів;
- взаємодія під час надсилання і розгляду контролюючим органом пропозицій та рекомендацій щодо усунення причин і умов, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного бюро;
- взаємодія в ході призначення і проведення податкових перевірок;
- залучення працівників ДПС України та її територіальних органів як спеціалістів у кримінальних провадженнях.

Так, новелою серед органів, що уповноважені на розслідування злочинів, стала можливість витребувати за рішенням керівника структурного підрозділу Національного бюро та одержувати протягом 3 робочих днів необхідну для виконання обов'язків інформацію, а також можливість знаходитися в державних органах, органах місцевого самоврядування із документами та іншими матеріальними носіями інформації, передбачені п. п. 3 та 4 ст. 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» [14].

Крім того, п. 11 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» визначив право Національного бюро та його працівників для виконання покладених на них обов'язків надсилати державним органам, органам місцевого самоврядування обов'язкові до розгляду пропозиції та рекомендації щодо усунення причин і умов, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного бюро, а також отримувати від цих органів протягом 30 днів інформацію про розгляд таких пропозицій та рекомендацій [14].

Вказані права, на нашу думку, законодавцем передбачалися як такі, що спрямовані перш за все на профілактичну роботу, оскільки можуть бути реалізовані не тільки під час розслідування злочинів, а і під час виконання функцій щодо їх попередження, виявлення та припинення, а також запобігання вчиненню нових.

Водночас Національне бюро стало першим серед уповноважених на виявлення і розслідування злочинів органів, якому законодавцем надано право безпосереднього, зокрема автоматизованого, доступу до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи [14], що є безумовним кроком вперед на шляху до вдосконалення процесуальних механізмів збирання доказів.

На підставі статті 19² Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» [14] між Національним бюро та ДПС України укладено Угоду від 30.04.2021 та протоколи №№ 1-8 до неї (далі - Угода) [15], якими визначено порядок обміну інформацією, терміни, структуру та формат отримання Національним бюро відомостей з інформаційно-телекомунікаційних систем (далі - ІТС) ДПС України. Формати обміну інформацією передбачено у вигляді письмового запиту за рішенням керівника структурного підрозділу Національного бюро, в електронній формі шляхом формування Національним бюро запиту на отримання інформації та передачі Національному бюро відомостей з ресурсів ДПС України, а також шляхом регламентованого доступу до ІТС ДПС України через вебінтерфейси користувачів на принципах їх ідентифікації [15].

Підстави та процедура надання ДПС України на запити Національного антикорупційного бюро України

інформації з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків про доходи фізичних осіб врегульована окремим порядком [16].

Ч. 2 ст. 93 КПК України визначено, що сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених цим Кодексом [5].

Враховуючи, що під час збирання доказів детективом шляхом безпосереднього отримання інформації від ДПС України із використанням автоматизованого доступу до її ІТС здійснюється не лише отримання та збереження інформації, але і її попередній пошук, на нашу думку, у вказаному випадку процесуально правильним буде проведення такої слідчої дії як огляд із фіксацією його ходу та результатів у відповідному протоколі згідно з вимогами ст. ст. 104–107 КПК України. Разом з тим, питання процесуального порядку отримання детективом інформації з відповідних ІТС шляхом безпосереднього доступу до них наразі є новим та потребує більш ґрунтовних досліджень.

Статтею 19² Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» передбачено обов'язок державних органів за зверненням Національного бюро проводити у межах своєї компетенції ревізії, перевірки та інші дії щодо контролю за дотриманням законодавства України фізичними та юридичними особами [14]. Ч. 4 ст. 99 КПК України визначає висновки ревізій та акти перевірок як документи, а ч. 2 ст. 93 КПК України передбачає витребування та отримання від органів державної влади висновків ревізій та актів перевірок як способів збирання доказів [5].

Водночас, ПК України, який визначає функції та правові основи діяльності податкових органів, серед вичерпного переліку підстав для проведення перевірок не містить такої підстави як звернення Національного бюро.

Так, ПК України в попередніх редакціях у п. 78.1 ст. 78 містив пп. 78.1.11, який визначав судові рішення суду (слідчого судді) про призначення перевірки, винесене ними відповідно до закону, як підставу для проведення документальної позапланової перевірки [4]. У зв'язку з цим існувала суперечлива судова практика розгляду слідчими суддями клопотань слідчих (детективів) про призначення податкових перевірок, а також розгляду адміністративними судами позовів платників щодо оскарження наказів про призначення таких перевірок та їх результатів.

Першу крапку в цих спорах на рівні Верховного Суду поставлено у справі № 243/6674/17-к за касаційною скаргою ТОВ «НВО «Синтоп» на ухвалу апеляційного суду про відмову у відкритті апеляційного провадження на ухвалу слідчого судді про призначення у кримінальному провадженні позапланової перевірки [17]. Остаточна крапка у вказаному питанні поставлена 23 травня 2020 р. після виключення пп. 78.1.11 з п. 78.1 ст. 78 ПК України [18].

Таким чином, питання призначення ревізій та перевірок кримінальному провадженні наразі залишається законодавчо неврегульованим, що, на нашу думку, необґрунтовано звужує способи збирання доказів стороною обвинувачення та в цілому не сприяє досягненню завдань кримінального провадження.

Разом з тим, відповідно до пп. 78.1.1. п. 78.1. ст. 78 ПК України підставою для початку позапланової документальної перевірки є факт отримання податкової інформації, що свідчить про порушення платником податків валютного, податкового та іншого не врегульованого цим Кодексом законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на податкові органи, якщо платник податків не надасть пояснення та їх документальні підтвердження

на обов'язковий письмовий запит контролюючого органу протягом 15 робочих днів [4].

Згідно зі ст. 16 Закону України «Про інформацію» податковою інформацією є сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності і необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому ПК України [19].

Підтримуємо поширену серед науковців класифікацію податкової інформації на відкриту та інформацію з обмеженим доступом [20, с. 99; 21, с. 55], та вважаємо, що звернення Національного бюро до податкового органу про надання відомостей з матеріалів кримінального провадження, що можуть свідчити про порушення податкового законодавства, для отримувача є податковою інформацією з обмеженим доступом і підставою надіслання письмового запиту платнику та початку перевірки платника відповідно до пп. 78.1.1. п. 78.1. ст. 78 ПК України у випадку ненадання пояснень та їх документального підтвердження на запит.

Водночас ст. 222 КПК України встановлює, що відомості досудового розслідування можна розголошувати лише з письмового дозволу слідчого або прокурора, а також вказує на необхідність попередження слідчим та прокурором осіб, яким стали відомі відомості досудового розслідування, у зв'язку з участю в ньому, про їхній обов'язок не розголошувати такі відомості без його дозволу. Крім того, зі змісту вказаної норми випливає, що у випадку надання такого письмового дозволу слідчий або прокурор має визначити обсяг, у якому дозволяється розголошення [5].

Словосполучення «у зв'язку з участю в ньому» очевидно відсилає нас до п. 19 та п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК України, що визначають перелік учасників кримінального провадження [5]. Водночас на практиці, особи, яким у зв'язку зі здійсненням досудового розслідування стали відомі відомості з його матеріалів, не обмежуються лише учасниками кримінального провадження. Так, це може бути особа, що була присутня під час обшуку, у якої в ході якого нічого не вилучено і яка не є володільцем приміщення, або установа банку, у якому відкрито рахунок, та яка отримала на виконання ухвалу слідчого судді про арешт коштів на такому рахунку тощо.

Одночасно законодавець в диспозиції ст. 387 КК України «Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування» як обов'язкову ознаку загального суб'єкта кримінального проступку визначає обізнаність особи із заборонаю на розголошення таких відомостей [6], знову відсилаючи до ст. 222 КПК України щодо необхідності слідчому та прокурору попереджати осіб в установленому законом порядку про обов'язок не розголошувати такі дані.

Як правильно зазначає В.Г. Дрозд, збираючи докази для встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження, під час досудового розслідування сторона обвинувачення долучає фактичні дані, які за своєю суттю вже є інформацією з обмеженим доступом, наприклад, документи, що становлять банківську таємницю, кореспонденцію тощо [22, с. 124].

Таким чином, доходимо висновку, що за надання контролюючому органу певного обсягу відомостей з досудового розслідування, що можуть свідчити про порушення податкового законодавства, детектив Національного бюро має письмово попередити отримувачів про заборону розголошення наданих відомостей розслідування. Разом з тим, усвідомлюючи обов'язок посадових осіб контролюючого органу вжити за наявності підстав передбачених законом заходів, слідчий має надати письмовий дозвіл на розголошення наданих відомостей у зв'язку із використанням їх податковим органом в межах повноважень (під час реалізації перевірочних заходів, подальшого оскарження прийнятих за результатами перевірок рішень тощо).

Слід відзначити, що Верховний Суд України також підтримує вказану позицію щодо правомірності надання інформації та копій документів з матеріалів кримінального провадження разом із письмовим дозволом на їх розголошення в разі виявлення порушення норм іншого законодавства та зверненні до уповноваженого розглядати такі порушення органу [23].

Продовжуючи аналізувати форми взаємодії, необхідно зауважити, що відповідно до п. 7 ст. 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» Національному бюро та його працівникам для виконання покладених на них обов'язків надається право залучати на добровільній основі, зокрема на договірних засадах кваліфікованих спеціалістів та експертів, у тому числі іноземців, з будь-яких установ, організацій, контрольних і фінансових органів для забезпечення виконання повноважень Національного бюро [14].

З огляду на зміст ст. 71 КПК України [5] та п. 41 ст. 41 ПК України [4], працівник Державної податкової служби України або її територіальних органів може бути залучений як спеціаліст у кримінальному провадженні із визначеним колом прав і обов'язків як особа, що володіє спеціальними знаннями та навичками і може надавати консультації та висновки під час досудового розслідування і судового розгляду з питань дотримання законодавства, контроль за виконанням якого покладено на податкові органи. Водночас

порядок залучення особи як спеціаліста у кримінальному провадженні, його попередження про заборону розголошення наданих відомостей розслідування, а також форма відображення результатів роботи спеціаліста, на нашу думку, залишаються недостатньо врегульованими на законодавчому рівні та потребують додаткових досліджень.

Висновки. Підсумовуючи, варто зауважити, що питання взаємодії під час досудового розслідування детективів Національного бюро із контролюючими органами не достатньо регламентоване на законодавчому рівні. Так, дискусійними залишаються порядок залучення працівника контролюючого органу як спеціаліста та оформлення результатів його роботи, невирішеною є проблема неможливості призначення у кримінальному провадженні податкових перевірок, а збирання доказів шляхом безпосереднього доступу детективів до ІТС Державної податкової служби України має свої особливості та потребує подальших напрацювань. Звернення детектива до податкового органу, що за змістом відповідає ознакам податкової інформації, у випадку ненадання платником пояснень та їх документального підтвердження на запит контролюючого органу, є підставою для початку позапланової документальної перевірки такого платника. Проте під час взаємодії детективів із податковими органами в ході досудового розслідування потрібно враховувати вимоги ст. 222 КПК України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матусовский Г.А. Экономические преступления: криминалистический анализ : монография. Харьков : Консум, 1999. 480 с.
2. Пчеліна О.В. Механізм вчинення економічних злочинів. *Право і Безпека*. 2009. № 4. С. 118–122. URL: http://dSPACE.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7106/Mekhanizm%20vchynennia%20ekonomichnykh%20zlochyniv_Pchelina_2009.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
3. Часова Т.О. Особливості доказування економічних злочинів. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 324–327. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/download/160/148/>.
4. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
7. Словник української мови : в 11 т. / Академія наук Української РСР, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні ; редкол. : І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наук. думка, 1970. 1980 с. Т. 1 : А–В / ред. Тому : П.Й. Горещкий та ін. 1970. XXVII, 799. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001576>.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250 000 / уклад. та голов. ред. В.Т. Бусел. Київ, Ірпінь : Перун. 2005. VIII, 1728 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000989>.
9. Філософський енциклопедичний словник / Національна академія наук України, Інститут філософії імені Г.С. Сковороди ; редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ : Абрис, 2002. VI, 742 с.
10. Шепітько В.Ю. Криміналістика. Енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український) / за ред. акад. Національної академії наук України В.Я. Тація. Харків : Право, 2001. 560 с.
11. Марушев А.Д. Принципи взаємодії слідчого з спеціалістами-економістами. *Форум права*. 2013. № 1. С. 662–665. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13madzce.pdf>.
12. Шурухнов Н.Г. Криміналістика : учеб. пособ. Москва : Экзамен, 2003. 430 с.
13. Matvienko, V. Взаємодія оперативного та слідчого підрозділів під час виявлення й фіксації корупційних злочинів у бюджетній сфері. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 10, 2(1), 206–217. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMG_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/aymvs_2015_2_20.pdf.
14. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.
15. Про інформаційне співробітництво між Державною податковою службою України та Національним антикорупційним бюро України : Угода від 30 квітня 2021 р., протоколи №№ 1–8.
16. Про затвердження порядку надання Державною податковою службою України інформації з Державного реєстру фізичних осіб – платників податків про доходи фізичних осіб на запити Національного антикорупційного бюро України: Наказ Міністерства фінансів України від 29 липня 2021 р. № 433/105, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 р. за № 1082/36704. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1082-21#n8>.
17. Постанова Великої палати Верховного суду від 23 травня 2018 р. у справі № 243/6674/17-к, провадження № 13-16сво18. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74475959>.
18. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві : Закон України від 16 січня 2020 р. № 466-IX. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text>.
19. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
20. Бабін І.І. Правове регулювання податкової таємниці за законодавством України. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2012. Вип. 6182. С. 98–101. URL: https://www.researchgate.net/publication/304451962_Babin_II_Pravove_reguluvanna_podatkovoji_taemnici_za_zakonodavstvom_Ukraini.
21. Мандзюк О.А. Податкова інформація: окремі аспекти реалізації права на доступ. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2013. № 4. С. 51–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2013_4_12.
22. Дрозд В.Г. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування як умова досягнення завдань кримінального провадження. *Наука і правоохорона*. 2019. № 2. С. 122–132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2019_2_14.
23. Постанова Великої палати Верховного суду від 8 квітня 2021 р. у справі № 11-238cap20. *Єдиний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96310157>.